

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2020. március 12.
(OR. en)

6783/20

COMPET 120
IND 37
MI 78
CLIMA 61
CONSOM 60
DIGIT 18
ECOFIN 186
EDUC 99

EMPL 124
ENER 87
ENV 176
ESPACE 11
PI 21
POLMIL 28
RC 4
RECH 102

FEDŐLAP

Küldi:	az Európai Bizottság főtitkára részéről Jordi AYET PUIGARNAU igazgató
Az átvétel dátuma:	2020. március 11.
Címzett:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, az Európai Unió Tanácsának főtitkára
Biz. dok. sz.:	COM(2020) 103 final
Tárgy:	A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK Kkv-stratégia a fenntartható és digitális Európáért

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a COM(2020) 103 final számú dokumentumot.

Melléklet: COM(2020) 103 final

Brüsszel, 2020.3.10.
COM(2020) 103 final

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

Kkv-stratégia a fenntartható és digitális Európáért

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

Kkv-stratégia a fenntartható és digitális Európáért

1. Bevezetés

Európa 25 millió kis- és középvállalkozása (kkv) jelenti az uniós gazdaság gerincét. Körülbelül 100 millió embert foglalkoztatnak, Európa GDP-jének több mint felét adják, és a gazdaság minden ágazatában kulcsszerepet játszanak az értékteremtésben. A kkv-k innovatív megoldásokat kínálnak az olyan kihívásokra, mint az éghajlatváltozás, az erőforrás-hatékonyság és a társadalmi kohézió, és segítenek elterjeszteni ezt az innovációt Európa minden régiójában. Ebből kifolyólag központi szerepet játszanak az EU fenntartható és digitális gazdaságra való kettős átállásában. A kkv-k alapvető szerepet töltenek be Európa versenyképessége és jóléte, gazdasági és technológiai szuverenitása, valamint a külső sokkhatásokkal szembeni ellenálló képessége szempontjából. Ily módon az uniós iparstratégia megvalósításának szerves részét képezik.

A kkv-k mélyen beágyazódnak Európa gazdasági és társadalmi szerkezetébe. Ők biztosítanak háromból kettő munkahelyet, képzési lehetőségeket teremtenek régiókat és ágazatokat átfogóan, többek között alacsony képzettségű munkavállalók számára, továbbá a távoli és vidéki területekre kiterjedően is támogatják a társadalom jólétét. Minden európai polgár ismer valakit, aki vállalkozó vagy vállalkozónak dolgozik. Az európai kkv-k előtt álló, a szabályok betartásával és az információhoz való hozzáféréssel, a piacokkal és a finanszírozással kapcsolatos mindennapos kihívások ezért egész Európát érintő kihívások.

A kkv-k üzleti modelljüket, méretüket, életkorukat és vállalkozói profiljukat tekintve nagyon változatosak, és a nők és férfiak sokszínű tehetségbázisára támaszkodnak. A szabad foglalkozásoktól és a szolgáltatási ágazatbeli mikrovállalkozásoktól a közepes méretű ipari vállalatokig, a hagyományos kézművesektől a csúcstechnológiát alkalmazó induló vállalkozásokig terjednek. Ez a stratégia elismeri eltérő szükségleteiket, és segíti a vállalkozásokat nemcsak a növekedésben és bővülésben, hanem abban is, hogy versenyképesek, reziliensek és fenntarthatók legyenek. Ezért a kkv-k minden típusát segítő horizontális intézkedéseken, valamint konkrét szükségleteket célzó fellépéseken alapuló ambiciózus, átfogó és horizontális megközelítést határoz meg.

A stratégia a következő **három pillér** alapján javasol intézkedéseket:

- **a fenntarthatóságra és digitalizációra való átálláshoz szükséges kapacitásépítés és támogatás;**
- **a szabályozási terhek csökkentése és a piacra jutás javítása;** valamint
- **a finanszírozási eszközökhöz való hozzáférés javítása.**

A cél a bármely európai kkv-ben rejlő erő felszabadítása, hogy élen járjanak a kettős átállásban. A stratégia jelentős mértékben növelni szeretné a fenntartható üzleti gyakorlatokat folytató kkv-k számát, valamint azokat, amelyek digitális technológiákat alkalmaznak. Végző

soron a cél az, hogy Európa a legvonzóbb helyé váljon egy kisvállalkozás elindításához, és azután növekedni és bővülni tudjon az egységes piacon.

Ahhoz, hogy eredményes legyen, a stratégiát uniós szintű intézkedések és erős tagállami elkötelezettség együttesével kell megvalósítani. A kkv-közösség és maguk a vállalkozások aktív részvétele kulcsfontosságú lesz. A stratégiát ezért az EU és a tagállamok – többek között a regionális és helyi hatóságok – közötti szilárd, **megvalósításorientált partnerség** fogja alátámasztani. A vállalkozóknak meg kell ragadniuk az uniós beruházási programok kínálta lehetőségeket is arra, hogy vállalkozásukat digitálisabbá és fenntarthatóbbá tegyék, valamint hogy az egységes piacon és azon túl is növekedjenek.

A stratégia az EU meglévő kkv-szakpolitikai kerete és támogatási programjai nyújtotta igen erős alapokra épít, konkrétan a 2008. évi kisvállalkozói intézkedéscsomagra, az induló és a növekvő innovatív vállalkozásokat érintő, 2016. évi kezdeményezésre, a kis- és középvállalkozások versenyképességére vonatkozó (COSME) programra, valamint a Horizont 2020 program és az európai strukturális és beruházási alapok keretében finanszírozott kkv-támogatási intézkedésekre¹. A stratégiának nagy szerepe lesz többek között az európai zöld megállapodás, a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési terv, az európai adatstratégia és az európai szociális pillér végrehajtásában.

A stratégia az ipari csomag része, amely magában foglalja az egységes piaci akadályok azonosításáról és kiküszöböléséről szóló közleményt és az azt kísérő jelentést (az egységes piaci akadályokról szóló közlemény)², az egységes piaci szabályok végrehajtásának és érvényesítésének javítására vonatkozó hosszú távú cselekvési tervet (az érvényesítésre vonatkozó cselekvési terv)³ és az új európai iparstratégiát (uniós iparstratégia)⁴. A stratégia az egységes piaci akadályokról szóló közlemény számos megállapítására épít azon akadályok tekintetében, amelyekkel a határokon átnyúlóan működni kívánó kkv-k szembesülnek. Az uniós jogszabályok megfelelő átültetése, alkalmazása és érvényesítése kulcsfontosságú a kkv-k egységes piacon belüli növekedésének elősegítéséhez. Az érvényesítésre vonatkozó cselekvési terv e kérdések kezelése céljából többféle kezdeményezést határoz meg. Az uniós iparstratégia hangsúlyozza a kkv-k szerepét a versenyképes és innovatív európai ipar létrejöttében.

2. A fenntarthatóságra és digitalizációra való átálláshoz szükséges kapacitásépítés és támogatás

A jövőre nézve a versenyképes fenntarthatóság lesz Európa irányadó elve. **A klímasemleges, erőforrás-hatékony és agilis digitális gazdaság megvalósításához a kkv-k teljes körű mozgósítására van szükség.** A gazdaságilag, környezetileg és társadalmilag fenntarthatóbb Európára való átállásnak kéz a kézben kell járnia a digitalizációra való átállással. Ehhez előfeltételként testre szabott intézkedésekre van szükség a gazdaság virágzó kkv-rétegének létrehozásához, valamint a bővülni kívánó kkv-k növekedési lehetőségeinek biztosításához. Az egész Unióra kiterjedő beruházásokra van szükség a kkv-k számára megfelelő üzleti és innovációs infrastruktúra létrehozása érdekében.

¹Az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) több mint 900 000, az Európai Szociális Alap (ESZA) pedig 500 000 kkv-t támogatott Európában.

² COM(2020)93 final, 2020.3.10.

³ COM(2020)94 final, 2020.3.10.

⁴ COM(2020)102 final, 2020.3.10.

A kkv-k a fenntartható átállás mozgatórugói

Számos kkv jól felkészült, rugalmas, csúcstechnológiát alkalmaz, innovatív és elkötelezett a fenntarthatóságot és a körforgásos gazdaságot előmozdító értékek iránt. Az **európai kkv-k** közel negyede⁵ **már most elősegíti az átállást** azáltal, hogy zöld termékeket vagy szolgáltatásokat kínál, és számos kkv (köztük szociális vállalkozások) már most sokat tesznek a közösségekért, amelyekben letelepedtek. De számottevő kihívások is jelen vannak. Egyes kkv-knak nehezebbre esik a fenntarthatóbb üzleti modellekre való átállás. A kkv-k egyharmada számolt be arról, hogy összetett adminisztratív és jogi eljárásokkal szembesülnek, amikor erőforrás-hatékonyabbá kívánják tenni vállalkozásukat. Ahogyan azonban az éghajlathoz és más környezeti terhelésekhez köthető kockázatokkal kapcsolatos tudatosság növekszik, és változnak a fogyasztói preferenciák, a kkv-k folyamatos versenyképessége és növekedése szempontjából kulcsfontosságú a fenntartható üzleti gyakorlatokra és magatartásra való átállás. Elengedhetetlen a kkv-k támogatása ebben a folyamatban, és olyan eszközöket kell a kezükbe adnunk, amelyekkel megérthetik a környezeti kockázatokat és enyhíthetik azokat bizonyos ágazatokban, többek között az építőiparban, a műanyaggyártásban, az elektronikai iparban és az agrár-élelmiszeriparban.

Az Enterprise Europe Network (EEN) több mint 600 tagja testre szabott szolgáltatásokat kínál a kkv-k számára. Az EEN számos tagja már most is segíti a kkv-kat a fenntarthatóságra való átállásban. Erre építve az EEN **erre a célra kijelölt fenntarthatósági tanácsadókat** és egyéb fenntarthatósággal kapcsolatos szolgáltatásokat biztosít majd. A tanácsadók felmérik a kkv-k igényeit, és tanácsot adnak az erőforrás-hatékonyabb és körforgásos eljárásokba és infrastruktúrákba történő beruházásokkal kapcsolatban, segítenek a releváns kereskedelmi partnerek megtalálásában, és ösztönzik a partneri együttműködést. Ezen túlmenően az Európai Erőforrás-hatékonysági Tudásközpont (EREK) továbbra is segíteni fogja a kkv-kat az energia-, anyag- és vízköltségek megtakarításában. A know-how-val rendelkező energetikai szolgáltató vállalkozások által kínált megoldások a technikai és finanszírozási megoldásokkal együtt szolgálhatják a kkv-k javát.

Európa a zöld technológia szülőhelye, vezető szerepe pedig azon múlik, hogy a kkv-k élen járjanak a zöld ágazat innovációiban. Ezt az európai zöld megállapodáshoz kapcsolódó beruházási terv⁶ támogatja majd. Az **Európai Innovációs Tanács (EIC)** arra irányuló szélesebb körű kísérletének részeként, hogy előmozdítsa a különösen a kkv-k általi diszruptív innovációt, a Bizottság csupán 2020-ban legalább 300 millió EUR-t különít el a nagy potenciállal rendelkező induló vállalkozások és kkv-k részére, hogy azok a zöld megállapodást szolgáló, áttörést hozó innovációt valósíthassanak meg. Az **Európai Innovációs és Technológiai Intézet (EIT)** fog gondoskodni arról, hogy az általa működtetett tudományos és innovációs társulások nyitottabbak legyenek a kkv-k előtt, továbbá fokozni fogja lehetőségeiket a helyi innovációs ökoszisztémákban való részvételre, különösen az innováció tekintetében elmaradó régiókban. Ennek végrehajtására egy célzott tájékoztatási eszköz (regionális innovációs program) révén kerül sor, amely meg fogja erősíteni az ökoszisztémákat ott, ahol ez a leginkább fontos.

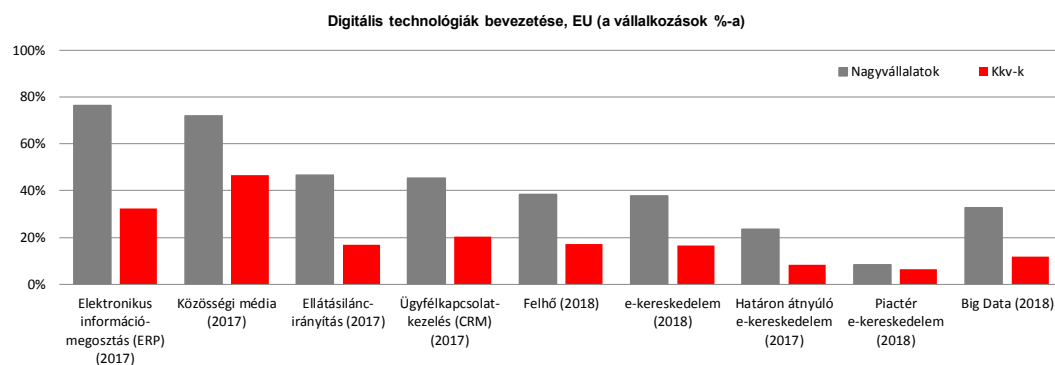
A kkv-k megerősítése a digitális átállás előnyeinek kiaknázása érdekében

⁵2017. évi Eurobarométer felmérés a kkv-król, az erőforrás-hatékonyságról és a zöld piacokról

⁶ COM(2020)21 final, 2020.1.14.

Csupán a digitális technológiákat és adatokat használó kkv-kból álló virágzó közösség teheti Európát világszereplővé a digitális gazdaság alakításában. A digitalizáció nagy lehetőségeket kínálhat a kkv-k számára a termelési eljárások hatékonyságának javítására, és képessé teheti őket innovatívabb termékek és üzleti modellek megvalósítására. Az olyan fejlett diszruptív technológiák alkalmazása, mint a blokklánc és a mesterséges intelligencia, a felhőalapú és a nagy teljesítményű számítástechnika drasztikusan növelheti versenyképességüket.

A kkv-k azonban még nem használják ki teljes mértékben a digitális gazdaság éltető elemét jelentő adatokat. Sokan nincsenek tudatában az általuk létrehozott adatok értékének, és nem kellően védettek vagy felkészültek a jövő adatagilis gazdaságára. Csupán a kkv-k 17 %-a integrálta sikeresen a digitális technológiákat vállalkozásába, szemben a nagyvállalatokra jellemző 54 %-kal⁷. A hagyományos kkv-k gyakran bizonytalanok a digitális üzleti stratégia megválasztásában, nehézségekbe ütköznek a nagyobb vállalatok rendelkezésére álló nagy adattárakhoz való hozzáférés során, és visszariadnak a fejlett mesterséges intelligencián alapuló eszközöktől és alkalmazásoktól. Ugyanakkor nagyon sebezhetőek a kiberfenyegetésekkel szemben.

Forrás: Eurostat/DESI 2019

Az ilyen kkv-kat Európa minden egyes régiójában az akár 240 **digitális innovációs központból** álló hálózat támogatja majd, amit a Digitális Európa programból és a strukturális alapokból származó beruházások támasztanak alá.

A cél nem csak a fenntarthatósággal és a digitalizációval kapcsolatos felhasználóbarát és célzott tanácsadás nyújtása, hanem a támogató struktúrák összekapcsolása is, hogy **minden kkv-k számára rendelkezésre álljon a közelben tanácsadás**. Az EEN szorosan együtt fog működni a digitális innovációs központokkal, a Startup Europe⁸ kezdeményezéssel és másokkal, hogy zökkenőmentes támogatási és tanácsadási szolgáltatást biztosítsanak, többek között a nemzeti, regionális és helyi hatóságok, valamint a támogató struktúrák közreműködésével. A bevált gyakorlatok, a know-how és a készségek átadására sor kerülhet közvetlenül is a digitális kkv-któl a más területeken tevékenykedő kkv-k felé.

⁷A digitális innovációs központokkal foglalkozó munkacsoport 2018. évi jelentése https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/dihs_access_to_finance_report_final.pdf

⁸A Startup Europe egy olyan uniós kezdeményezés, amely az induló vállalkozások helyi központjait köti össze Európa-szerte: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/startup-europe>

Az **európai adatstratégiában**⁹ bejelentetteknek megfelelően a Bizottság azon fog dolgozni, hogy lehetővé váljon az adatok szélesebb körű hozzáférhetősége és a vállalkozások és kormányzatok közötti adatáramlás, amelyet a megbízható és biztonságos adatmegosztást szolgáló közös európai adatterek létrehozásával valósítana meg. A tisztességes hozzáférés minden vállalkozás, különösen a kkv-k számára biztosított lesz. A Bizottság a kkv-k számára jelentett esetleges hátrányok elkerülése érdekében meg fogja vizsgálni a közösen előállított – különösen az iparon belül a dolgok internetétől származó – adatok használati jogaival kapcsolatos potenciális kérdéseket. Foglalkozni fog továbbá a felhőalapú számítástechnika kkv-k körében való elterjedésével is, például a felhőszolgáltatások tisztességes szerződéses feltételeket biztosító, célzott piacterének létrehozása révén.

A tehetség és a szellemi tulajdon kiaknázása

A kkv-k számára nehéz lehet a **szellemi tulajdonra** vonatkozó stratégiát kidolgozni a K+F beruházásaik védelme és növekedési tőke bevonása érdekében, holott ezek létfontosságúak a kettős átállás során. Csupán a kkv-k 9 %-a védi szellemi tulajdonát, mivel nincsenek tisztában az uniós és nemzeti, szellemi tulajdonnal kapcsolatos kezdeményezésekkel, vagy tartanak a szellemi tulajdonjogok megszerzésének és érvényesítésének összetettségétől és költségeitől. Az előkészületben lévő, a **szellemi tulajdonra vonatkozó cselekvési terv** olyan intézkedéseket javasol majd, amelyekkel hatékonyabbá tehető a szellemi tulajdon rendszere a kkv-k számára. Ezen intézkedések között szerepel a szellemi tulajdon bejegyzésére irányuló eljárások egyszerűsítése (például a formatervezési mintákra vonatkozó uniós jogi szabályozás reformja), a szellemi tulajdonnal kapcsolatos stratégiai tanácsadáshoz való hozzáférés javítása (például az ilyen tanácsadás szokásossá tétele révén minden uniós szintű K+F finanszírozás esetében) és a szellemi tulajdonnak – mint a forráshoz jutás eszközének – a könnyebb felhasználása.

A képzett alkalmazottak hiánya az induló vállalkozások és a már működő kkv-k számára egyaránt kihívást jelent mind a digitális, mind a fenntarthatósági átállás során. A nagyvállalatokkal ellentétben gyakran nem rendelkeznek az alkalmazottaik képzésébe történő beruházáshoz szükséges erőforrásokkal. A vállalkozások több mint 70 %-a számol be arról, hogy a tehetségekhez való hozzáférés EU-szerte akadályt jelent az új beruházások számára¹⁰. Az uniós kkv-k negyede számára továbbra is a képzett munkaerő vagy a tapasztalt vezetők rendelkezésre állása jelenti a legnagyobb problémát¹¹. A készséghiány különösen súlyos a digitalizáció és az új technológiák esetében, mivel a munkaerő 35 %-a kevésbé, vagy egyáltalán nem rendelkezik digitális készségekkel.

A tagállamok és a szociális partnerek kulcsszerepet játszanak, az EU pedig tovább segíthet a kihívások kezelésében a képzésekhez való hozzáférés megkönnyítésével és a kkv-k tehetség iránti keresletének és a munkaerőpiaci kínálatnak az összeegyeztetéséhez nyújtott segítséggel. A kkv-k egységes piacra való felkészítésében kiemelt szerepet játszik az üzleti ismereteket és készségeket erősítő vállalkozói oktatás és képzés. A képzési és továbbképzési tevékenységek elengedhetetlenek a kkv-k minden vezetője és alkalmazottja számára, különös hangsúlyt helyezve a nők és lányok alapítóvá válásának elősegítésére, valamint a vállalkozások létrehozói és vezetői körében a nemek közötti egyensúly javítására¹².

⁹ COM(2020)66 final, 2020.2.19.

¹⁰ EBB 2018/2019-es beruházási jelentés

¹¹ 2019. évi SAFE felmérés

¹² A 2020–2025 közötti időszakra szóló nemi esélyegyenlőségi stratégia COM(2020)152 final, 2020.3.4.

A Bizottság a digitális készségekkel és munkahelyekkel foglalkozó koalíció platform tapasztalataira építve a Digitális Európa program támogatásával **intenzív digitális tanfolyamokat** dolgoz ki a kkv-alkalmazottak számára, hogy jártasságot szerezzenek olyan területeken, mint a mesterséges intelligencia, a kiberbiztonság vagy a blokklánc. A digitális innovációs központok helyi szintű közvetítőként járnak majd el a kkv-k és az egyetemek/képzési szolgáltatók között. Az inkubátortevékenységek segítik a kkv-eket abban, hogy az adatvezérelt ökoszisztémák részévé váljanak.

A Bizottság elindít emellett egy „**digitális önkéntesekre**” irányuló programot, amely lehetővé teszi a képzett fiatalok és a tapasztalt idősök számára, hogy megosszák digitális kompetenciáikat a hagyományos vállalkozásokkal. Ezenfelül támogatja és összekapcsolja az olyan kkv-közvetítőket, mint a klaszterek, az EEN és az EREK, hogy segítse a kkv-k alkalmazottainak a fenntarthatóság területén történő továbbképzését.

A Bizottság aktualizálni fogja az európai készségfejlesztési programot, többek között egy készségfejlesztési paktum elindításával, amely a **kkv-kra vonatkozó külön komponenst** is magában foglal majd. A szakképzés különösen lényeges a kkv-k számára annak biztosítása érdekében, hogy munkavállalóik rendelkezzenek a munkaerőpiacon szükséges készségekkel. A Bizottság továbbá arra fogja ösztönözni a tagállamokat és a régiókat, hogy használják ki a jövőbeli Európai Szociális Alap Pluszt, valamint az új lehetőségeket arra, hogy az Európai Regionális Fejlesztési Alap forrásait az intelligens szakosodáshoz, az ipari átalakuláshoz és a vállalkozói létezés szükséges készségek fejlesztésére fordítsák.

A közösségi gazdaság lehetőségeket teremt például a mobilitás és a szállásadás területén a szolgáltatók és az igénybe vevők között közvetítő innovatív kkv-platformok számára, és a kkv-szolgáltatók számára, akik az ügyfelek szélesebb köréhez férnek hozzá. A közösségi gazdaságról szóló 2016. évi közleménye¹³ nyomán a Bizottság folytatni fogja a rövid távú szálláshely-szolgáltatásokra (a közösségi gazdaság legnagyobb ágazatára) összpontosító kezdeményezés lehetőségének vizsgálatát, hogy előmozdítsa a közösségi gazdaság kiegyensúlyozott és felelősségteljes fejlődését az egységes piac egészében, a közérdekek maradéktalan tiszteletben tartása mellett.

FŐ INTÉZKEDÉSEK

- A Bizottság többek között **fenntarthatósági tanácsadók** kijelölésével és más fenntarthatósági szolgáltatásokkal fejleszti majd tovább az **Enterprise Europe Network**-öt.
- A Bizottság **intenzív digitális tanfolyamokat** dolgoz ki a kkv-alkalmazottak számára, hogy jártasságot szerezzenek olyan területeken, mint a mesterséges intelligencia, a kiberbiztonság vagy a blokklánc.
- A Bizottság elindít egy „**digitális önkéntesekre**” irányuló programot, amely lehetővé teszi a képzett fiatalok és a tapasztalt idősök számára, hogy megosszák digitális kompetenciáikat a hagyományos vállalkozásokkal.
- A Bizottság aktualizálni fogja az **európai készségfejlesztési programot**, többek között a kkv-k számára külön komponenst tartalmazó készségfejlesztési paktummal, és a szakképzés modernizálását célzó tanácsi ajánlásra tesz majd javaslatot.

¹³COM(2016) 356 final, 2016.6.2.

- A Bizottság a Startup Europe és az EEN kapcsán bővíti a **digitális innovációs központokat**, és zökkenőmentes szolgáltatást nyújt a helyi és regionális ökoszisztémákon belül.
- A Bizottság az **EIC** keretében legalább 300 millió EUR-t különít el a zöld megállapodást szolgáló, áttörést hozó innovációk ösztönzésére.
- A tevékenységeiket a rövid távú szálláshely-szolgáltatásokra összpontosító kkv-k tekintetében a Bizottság folytatja a **közösségi gazdaságra vonatkozó kezdeményezés** lehetőségének feltárását.

3. A szabályozási terhek csökkentése és a piacra jutás javítása

Az egységes piac az európai kkv-k elsődleges célpiaca. A kkv-áruexport értékének 70 %-át biztosítja, és az exportáló kkv-k 80 %-a értékesít más tagállamban¹⁴. Mindazonáltal a más tagállamokba exportáló kkv-k száma jóval magasabb is lehetne: például a feldolgozóipari kkv-k csupán 17 %-a exportál az egységes piacon belül¹⁵. Az egységes piaci akadályokról szóló közleményből kiderül, hogy a továbbra is fennálló akadályok leginkább a kkv-kat érintik.

A **rendeleteknek, standardoknak, címkéknek és adminisztratív alakításoknak** való megfelelés a kkv-kat jobban érinti, mint a nagyobb vállalatokat, mivel korlátozottak a pénzügyi és emberi erőforrásaik. Az üzleti szolgáltatások ágazatában például a kkv-knál az adminisztratív alakításoknak való megfelelés során felmerült költségek a 10 000 EUR-t is elérhetik¹⁶. A kisvállalkozói intézkedéscsomag elfogadása óta elért haladás ellenére a szabályozás kumulatív hatása továbbra is jelentős probléma a kkv-k számára.

Forrás: Eurochambres 2019 Business survey (2019. évi vállalkozói felmérés)

Az európai kkv-k összetettnek és megterhelőnek találják a jogi szabályozást, különösen a tagállamok eltérő eljárásai miatt. Ezek az akadályok sokakat elriasztanak attól, hogy határokon átnyúlóan folytassanak üzleti tevékenységet és bővíljenek. Ha mégis így tesznek,

¹⁴ Annual Report on European SMEs – SMEs growing beyond borders (Éves jelentés az európai kkv-król – A határokon túl növekvő kkv-k)

¹⁵ [EU-28 Small Business Act factsheet \(kisvállalkozói intézkedéscsomag – tájékoztató\)](#)

¹⁶ Ecorys, „Administrative formalities and costs involved in accessing markets cross-border for provisions of accountancy, engineering and architecture services” (A számviteli, mérnöki és építészeti szolgáltatásnyújtás céljából a határokon átnyúló piacokhoz való hozzáférés adminisztratív alakításai és költségei), 2017.

gyakran nagy platformokat használnak közvetítőként, ami egyenlőtlen tárgyalási pozíciókhoz vezet.

Az említett akadályok felszámolása az EU és a tagállamok közös felelőssége. A terhek nagy része a nemzeti jogszabályokból ered, és fontos felmérni a túlszabályozási intézkedések kkv-kra gyakorolt hatását¹⁷. A tagállamoknak a Bizottsággal együtt továbbra is szigorúan alkalmazniuk kell a „gondolkozz először kicsiben”¹⁸, az „egyszeri adatszolgáltatás”¹⁹ és az „alapértelmezetten digitális”²⁰ elveket.

A Bizottság a maga részéről elkötelezett a kkv-kra nehezedő terhek csökkentése és amellett, hogy nagyobb beleszólást biztosítson számukra a minőségi jogalkotási ciklus során. A célravezető és hatásos szabályozás programja (REFIT) keretében a Bizottság szisztematikusan átvilágítja a **meglévő uniós jogszabályokat** a terhek csökkentésének és jogszabályok egyszerűsítésének céljával. A Bizottság módszeresebben fogja alkalmazni a célravezetőségi vizsgálatokat, hogy áttekintse, mily módon lehet a kkv-k javára, a legalacsonyabb költségek mellett digitalizálni, egyszerűsíteni és megvalósítani a célkitűzéseket. Továbbá az új „jövőállásági platform”²¹ átvilágítja majd a meglévő uniós jogszabályokat, hogy azonosítsa az egyszerűsítés és az adminisztratív terhek csökkentésének lehetőségeit.

Az **új jogszabályok** esetében a REFIT programot a bevezetésre kerülő „egy be, egy ki” elv egészíti ki és erősíti meg. A cél gondoskodni arról, hogy az uniós jogszabályok úgy biztosítsanak előnyöket, hogy közben nem rónak szükségtelen terheket a polgárokra és a vállalkozásokra. A kkv-teszt már ma is része a rendes értékelésnek, és a jövőben is alkalmazni kell majd a Bizottság valamennyi releváns javaslata esetében.

A kkv-kat korlátozott emberi és pénzügyi erőforrásaik miatt különösen érintik a jogszabályokból eredő költségek. Annak biztosítása érdekében, hogy az új jogszabályok kkv-barátak legyenek, az **uniós kkv-követ**²² a kkv-k érdekelt feleivel együttműködve szűrni fogja az uniós kezdeményezéseket, és jelzi a Bizottság számára azokat, amelyek a kkv-k szempontjából kiemelt figyelmet érdemelnek. Ebben az összefüggésben az uniós kkv-követ a kkv-követek hálózatának nemzeti szakértelmét is felhasználja. A cél az, hogy valamennyi jövőbeli jogszabály – európai és nemzeti szinten egyaránt – a végfelhasználók szem előtt tartásával készüljön, a potenciális akadályok azonosításával és azoknak a folyamat korai szakaszában történő enyhítésével, például digitális eszközök használatával. Az uniós kkv-követnek emellett kiemelt szerepe lesz a kkv-szem pont biztosítása az új jövőállásági platformban azon meglévő jogszabályok azonosítása során, amelyek különösen megterhelők a kkv-k számára. Az uniós kkv-követ olyan felhasználóbarát megoldásokat fog javasolni a Bizottságnak, amelyeket a jogszabálynak való megfelelés érdekében figyelembe lehetne venni.

¹⁷Az uniós jogszabályok rugalmasságot biztosíthatnak a harmonizáció szintje és/vagy a tagállami gyakorlatok tekintetében (túlszabályozás) COM(2020)93 final, 2020.3.10.

¹⁸ A „gondolkozz először kicsiben” elv emlékeztet arra, hogy mind uniós, mind nemzeti szinten figyelembe kell venni a kkv-k érdekeit a szakpolitikai döntéshozatal során.

¹⁹ Az „egyszeri adatszolgáltatás” elve alapján a polgároknak és a vállalkozásoknak a különböző adatokat csak egyszer kell megadniuk a közigazgatásnak.

²⁰ Az „alapértelmezetten digitális” elv az adminisztratív terhek csökkentésére törekszik azáltal, hogy a digitális szolgáltatásnyújtást teszi a közigazgatás alapértelmezett választási lehetőségévé.

²¹ A REFIT platformot felváltó, újonnan létrehozandó, magas szintű csoport.

²² Az uniós kkv-követ biztosítja az uniós szintű kkv-politikai döntéshozatal és a kkv-politikáért felelős nemzeti kkv-követek/szervek közötti kapcsolatot, és elnöklia a nemzeti kkv-követek hálózatát.

Az egységes piaci szabályoknak való megfelelés biztosítása különösen fontos a kkv-k számára, mivel őket gyakran aránytalanul sújtják a határokon átnyúló korlátozások. Az érvényesítésre vonatkozó cselekvési terv felsorolja azokat a kezdeményezéseket, amelyek célja e kérdések kezelése, beleértve az egységes piaci érvényesítési munkacsoportot, amelyhez hozzájárul az uniós kkv-követ és a nemzeti követek hálózata. A Bizottság nyomon fogja követni a tagállamokat és együttműködik velük, és szükség esetén habozás nélkül határozott érvényesítési intézkedést fog hozni annak biztosítása érdekében, hogy az egységes piac a kkv-k javát szolgálja. A kkv-k arányaiban magasabb adómegfelelési költségekkel szembesülnek, mint a nagyobb vállalkozások²³, és az adóharmonizáció hiánya továbbra is az egyik legfőbb akadály, amellyel a vállalkozásoknak a határokon átnyúló működés során szembe kell nézniük.

Továbbá az uniós versenyszabályok szigorú érvényesítése biztosítja, hogy az egységes piacon tevékenykedő minden vállalkozás, különösen a kkv-k az érdekeiken alapuló versengést és innovációt folytathassanak, megelőzve a piaci erőfölénnyel való visszaélést és a vagyoni néhány nagy vállalkozásnál történő koncentrációját.

Az akadályok felszámolása partnerségek és szakpolitikai kísérletek révén

Európában az egyik fő kihívás a sikeres növekvő innovatív vállalkozások viszonylagos hiánya. Az Egyesült Államokban háromszor annyi növekvő innovatív vállalkozás található, mint Európában²⁴. Az európai induló és növekvő innovatív vállalkozások számos kihívással szembesülnek a gyakorlatban, a tehetségek vonzása és megtartása, a piaci lehetőségek biztosítása és a bevételek növelése során. Számos tagállam sikeresen kezelte ezeket a kihívásokat és sok jó gyakorlat létezik már. Ezek EU-szerte történő elterjesztése jelentős lendületet adna az induló vállalkozások fejlődésének és a kkv-k növekedésének.

Ennek fényében a Bizottság a tagállamokkal és az érdekelt felekkel, például az EIC-fórummal szoros együttműködésben elő fogja mozdítani a bevált gyakorlatokat és új politikai kezdeményezést fog indítani, a **„startra kész nemzetek” uniós szabványát**, felkérve a tagállamokat az ilyen gyakorlatok helyi, regionális és nemzeti szintű végrehajtására. A cél az, hogy Európa **az induló és a növekvő innovatív vállalkozások számára a legvonzóbb kontinenssé** váljon. A kezdeményezés középpontjában az áll, hogy megkönnyítse a vállalkozásindítást és a határokon átnyúló bővítést, egyszerűsítse a harmadik országból származó tehetségek vízumkérelmeivel és tartózkodási engedélyeivel kapcsolatos eljárásokra vonatkozó szabályok végrehajtását, előmozdítsa a vállalkozásépítést és az egyetemekről származó technológiatranszferet, növelje a növekvő vállalkozások számára a forráshoz jutást, és előmozdítsa a határokon átnyúló digitális eszközöket és platformokat. Ennek kiegészítése érdekében a Bizottság konzultációt fog folytatni, és felméri, hogy szükség van-e további társasági jogi intézkedésekre a kkv-k határokon átnyúló terjeszkedésének és növekedésének megkönnyítése céljából.

Néhány igen innovatív megoldás olyan szabályozások miatt nem lát napvilágot, amelyek esetleg idejétmúltak vagy nem alkalmazkodnak a gyorsan változó technológiákhoz. E probléma kezelésének egyik módja a **szabályozói tesztkörnyezet**. A tesztkörnyezet lehetővé teszi a szabályozásokban vagy iránymutatásokban még nem szereplő innovatív megoldások

²³ Az Európai Bizottság tanulmánya a kkv-k adómegfelelési költségeiről, 2018.

²⁴ Mind the Bridge: Tech Scale-up Europe (Európai növekvő innovatív technológiai vállalkozások), 2019. évi jelentés

valós körülmények közötti, a felügyelettel és a szabályozókkal együtt történő tesztelését, feltéve, hogy fennállnak a megfelelő feltételek, például az egyenlő bánásmód biztosítása érdekében. A szabályozói tesztkörnyezet naprakész információkkal és tapasztalattal szolgál a szabályozók és felügyelet számára az új technológiákról, miközben lehetővé teszi a szakpolitikai kísérletezést. Néhány tagállam már kísérletezett az innovatív pénzügyi szolgáltatások terén ilyen tesztkörnyezettel.

A szolgáltatási irányelv kulcsfontosságú eszköz a piaci akadályok leküzdéséhez. A regionális hatóságok közötti együttműködés fokozását célzó, **határ menti régiók közötti partnerségek** segíthetik a kkv-kat a szolgáltatásnyújtás terén fennálló piaci akadályok leküzdésében. A tervek szerint egy felhívás nyomán 2020 végére három ilyen kísérleti terület jön létre, ahol a partnerrégiók közösen javítják, összehangolják vagy koordinálják a határokon átnyúló szolgáltatásnyújtásra vonatkozó szabályokat és eljárásokat, például a munkavállalók kiküldetésére és a digitális eszközök használatára vonatkozóan.

A Bizottság ezeket az erőfeszítéseket azzal egészíti ki, hogy a tagállamokat az **egységes digitális kapu**²⁵ kkv-barát módon történő megvalósítására ösztönzi. A tagállamoknak törekedniük kell arra, hogy a kkv-k számára egyszerű online hozzáférést biztosítsanak az információkhoz, eljárásokhoz és segítségnyújtó szolgáltatásokhoz minden, a határokon átnyúló üzleti tevékenységgel kapcsolatos kérdésük tekintetében, beleértve a közbeszerzéssel és a finanszírozási forrásokkal kapcsolatos tanácsadást. A tagállamoknak **egyablakos ügyintézésben** kell összekapcsolniuk szolgáltatásaikat annak érdekében, hogy a kkv minden ilyen kérdésükre összehangolt választ kapjanak.

A nem harmonizált árukra²⁶ vonatkozó, meglévő kölcsönös elismerési rendszert kipróbáló kkv-k mintegy 71 %-a szembesült a piacra jutását akadályozó határozattal²⁷. A Bizottság, miután eszmecsere-t folytat a tagállami szakértői csoporttal a kölcsönös elismerésről, arra fog törekedni, hogy előmozdítsa a tagállamok között a „**kölcsönös elismerési szövetségek**” létrejöttét olyan ágazatokban, mint például az étrend-kiegészítők és az ékszer.

A sokszínű ipari környezetben az **úr- és a védelmi** ágazat kulcsfontosságú az EU stratégiai és technológiai szuverenitása szempontjából, és nagy lehetőségeket kínál az európai kkv-k számára. A védelmi ágazat ellátási láncai azonban túlnyomórészt nemzeti alapon épültek fel. A Bizottság ezért az Európai Védelmi Alapban rejlő lehetőségek maximális kihasználásával fokozni fogja a határokon átnyúló együttműködést és az új szereplők belépését. Ez magában foglal majd kkv-kat célzó pályázati felhívásokat, célzott kkv-bónuszt és odaítélési kritériumot, valamint a kkv-k és a tágabb védelmi közösség összekapcsolását. Az Alap segít majd megnyitni a védelmi ellátási láncokat, és összekapcsolja a nagy rendszerintegrátorokat a teljes védelmi kkv-ökoszisztémával az egész Unióban. A Bizottság feltérképezi az olyan releváns kutatási és technológiai szervezetek és egyetemek erősségeit is, amelyek támogatni tudják az innovatív induló vállalkozásokat és a kkv-kat ebben az ágazatban.

²⁵Az (EU) 2018/1724 rendelet az információkhoz, eljárásokhoz, valamint segítségnyújtó és problémamegoldó szolgáltatásokhoz hozzáférést biztosító egységes digitális kaput hoz létre a felhasználók számára saját országaikban és határokon átnyúlóan.

²⁶Az uniós jogszabályok által nem harmonizált áruk, például textilárak, lábbelik, gyermekápolási cikkek, ékszerek, asztali áruk vagy bútorok

²⁷ COM(2020)93 final, 2020.3.10.

A Bizottság emellett növelni kívánja az **úriparban** azon sikeres induló vállalkozások és növekvő vállalkozások számát, amelyek az uniós újtechnológiát kereskedelmileg hasznosítják. Az EU újprogramján keresztül elő fogja mozdítani egy új európai örökösizstéma kialakulását, a vállalkozói szellem ösztönzése érdekében. Az új „Cassini” újvállalkozási kezdeményezés olyan szolgáltatásokat egyesít majd, mint a gyorsítás, az üzleti inkubáció, a magvető finanszírozás és a kereskedelmi hasznosítást megelőző közbeszerzés.

A **közbeszerzés** szintén kínál kiaknázatlan lehetőségeket az egységes piacon belül az olyan kkv-k, köztük induló vállalkozások számára, amelyek nehezen tudnak sikeresen versenyezni a közbeszerzési eljárásokban. Két típusú kihívás áll fenn. Egyrészt a közszektor viszonylag kockázatkerülő, és gyakran nem rendelkezik az innováció beszerzéséhez szükséges készségekkel. Másrészt számos gazdasági szereplő, különösen a kkv-k összetettnek vagy számukra nem megfelelőnek találják a közbeszerzési eljárásokat.

Ennek kezelése érdekében a Bizottság felkéri a tagállamokat és ajánlatkérő szerveket, hogy éljenek az **EU új közbeszerzési kerete által nyújtott rugalmassággal**. Ez magában foglalja a nagyobb szerződések kisebb tételekre bontását, a stratégiai – különösen az innovációs – beszerzés bővítését, indokolt esetben a kkv-k birtokában hagyva a szellemi tulajdon-jogokat, hogy azokat kereskedelmileg hasznosíthassák, továbbá a közbeszerzési eljárásaik digitalizálásának kiteljesítését. A Bizottság arra is bátorítani fogja a tagállamokat, hogy digitális platformokat használjanak a kkv-k és az induló vállalkozások innovatív megoldásainak, valamint a közbeszerzési szerződésekhez való határokon átnyúló hozzáféréseinek az ösztönzésére. A Bizottság elindítja továbbá a **Nagy vevők és hálózatok kezdeményezést**, hogy elősegítse az innováció és a fenntartható termékek közös beszerzését; előmozdítsa az innováció vevői és beszállítói közötti kapcsolatteremtést, és nemzeti teljesítményértékelésen keresztül nyomon kövesse az előrelépést. Ezenkívül bevezet egy címkét azon ajánlatkérő szervek számára, amelyek „**kkv-barát**” közbeszerzési gyakorlatokat folytatnak, és nemzetközi kereskedelmi partnereivel együtt fog működni annak érdekében, hogy elterjedjen az olyan uniós közbeszerzési vonatkozású standardok alkalmazása, mint például az e-számlázás. Az innovatív zöld termékeket és szolgáltatásokat nyújtó kkv-k a zöld közbeszerzés²⁸ fokozott bevezetésével támogathatók.

Egy meglévő vállalkozás megvásárlása gyakran előnyösebb megoldás, mint egy vállalkozás indítása. A becslések szerint évente körülbelül 450 000 kkv vált tulajdonost, ami több mint kétfélmillió munkavállalót érint. Az átadás azonban az esetek egyharmadában nem sikeres, és ennek következtében Európa 150 000 vállalkozást és 600 000 munkahelyet veszít²⁹. Ennek oka gyakran a korai előkészítés hiánya, az utód megtalálásának nehézsége, valamint a kedvezőtlen adó- és szabályozási intézkedések.

A Bizottság folytatni fogja a **vállalkozások átruházásának** megkönnyítésére irányuló munkát, és támogatni fogja a tagállamokat az átruházást támogató üzleti környezet létrehozását célzó erőfeszítéseikben³⁰. A megelőző szerkezetátalakítás kereteiről és a vállalkozók második esélyéről szóló, nemrég elfogadott irányelv³¹ a bajba jutott

²⁸ COM(2020)98 final, 2020.3.11.

²⁹ Extrapolation based on Business Dynamics: Start-ups, Business transfer and Bankruptcy (Üzleti dinamikán alapuló extrapoláció: induló vállalkozások, vállalkozás-átruházás és csőd), végleges jelentés, 2011., 10. o., <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/10448/attachments/1/translations>

³⁰ A 2019. november 27-én elfogadott (EU) 2019/2121 irányelv a határokon átnyúló átalakulásokról, egyesületekről és szétválásokról

³¹ A 2019 júniusában elfogadott (EU) 2019/1023 irányelv

vállalkozások számos aggályával foglalkozott, a Bizottság pedig most minden tagállamot támogatni fog rendelkezéseinek a nemzeti jogukba való átültetése során, hogy a pénzügyi nehézségekkel küzdő vállalkozások hozzáférjenek azokhoz a megfelelő támogatási szolgáltatásokhoz, amelyek segítik őket a csőd elkerülésében.

A tisztességesség fokozása a vállalkozások közötti (B2B) kapcsolatokban

A kkv-k alapvető szerepet játszanak az olyan vállalatok, induló vállalkozások és kkv-k alkotta egyre sűrűbb hálózatokban, amelyek ágazatokon és értékláncokon átívelően működnek együtt a jövő termékeinek és szolgáltatásainak létrehozásában. Fontos, hogy a kkv-k és az induló vállalkozások bekerüljenek az EU stratégiai értékláncaiba, és figyelmet kapjanak sajátos igényeik, így segítve őket az egységes piaci és globális együttműködésben és bővülésben.

Az ellátási láncok fokozott koncentrációja és vertikális integrációja miatt a kkv-k fő ügyfelei gyakran sokkal nagyobb szervezetek. Ez aszimmetriákhoz vezet az alkupozícióban és növeli annak kockázatát, hogy a kisvállalkozások tisztességtelen üzleti gyakorlatok és feltételek³² alanyává válnak, beleértve a **késedelmes fizetéseket** és az adatokhoz való hozzáférést.

Noha a késedelmes fizetésekről szóló irányelv mind a vállalkozások közötti, mind a vállalkozások és platformok közötti ügyletek esetében csökkentette a késedelmeket, csupán az uniós vállalkozások 40 %-át fizetik ki határidőre³³. Sőt, az EU-ban a kkv-k körében négy csőd közül egy a késedelmes fizetésre vezethető vissza. Határozottan el kell mozdulni egy olyan új üzleti kultúra felé, ahol az azonnali fizetés a norma. E célból a Bizottság erős nyomkövetési és érvényesítési eszközökkel fogja támogatni a késedelmes fizetésekről szóló irányelv végrehajtását. Ilyen eszköz lehet a fizetési késedelmek nyomon követésére szolgáló virtuális megfigyelőközpont, a tisztességtelen fizetési gyakorlatok tisztázása, valamint a kkv-k számára a kereskedelmi ügyletek során felmerülő fizetési viták gyors rendezésére szolgáló alternatív vitarendezési/közvetítési mechanizmusok megvalósíthatóságának vizsgálata.

A globális piacok előnyeinek kiaknázása

A **globális piacok** a kkv-k növekedésének fontos forrásai. Mindazonáltal csupán 600 000, nagyjából 6 millió embert foglalkoztató kkv exportál árukat az EU-n kívülre. A Bizottság többoldalú és kétoldalú párbeszédnek során a bevált gyakorlatok partnerekkel való cseréje révén előmozdítja a kkv-barát környezetet a harmadik országokban. Elindít továbbá egy **új információs portált**, hogy bővítse a kkv-k kereskedelempolitikával kapcsolatos ismereteit, és részletes információkat nyújtson a harmadik országokba irányuló exporttal kapcsolatos vámeljárássokról és alakításokról.

A kkv-k jobban profitálnak a szabályokon alapuló kereskedelmi nyitásból, mint a nagyvállalatok, amelyek több erőforrással rendelkeznek a kereskedelmi akadályok leküzdéséhez. A kkv-k nemzetközi piacokhoz való hozzáféréseinek egyszerűsítése érdekében a Bizottság folyamatosan tárgyal új kereskedelmi és beruházási megállapodásokról, és határozottan fellép a kkv-kat aránytalanul érintő kereskedelmi akadályokkal szemben. A

³²2018. évi uniós kiadvány a fizetési magatartás javítására irányuló jogi intézkedések kontra „puha” jogi eszközök összehasonlító elemzéséről.

³³2018. évi uniós kiadvány a fizetési magatartás javítására irányuló jogi intézkedések kontra „puha” jogi eszközök összehasonlító elemzéséről.

Bizottság továbbra is belefoglal valamennyi kereskedelmi megállapodásába külön a kkv-kra vonatkozó fejezeteket, olyan célzott intézkedésekkel együtt, amelyek lehetővé teszik a kkv-k számára az előnyök kihasználását, mint például a kkv-k nemzetközi ágazati klasztereken keresztüli összekapcsolása, az EEN, az EU kkv központ³⁴, valamint az európai kkv-k EU-n kívüli közbeszerzéseken való részvételét támogató intézkedések.

Az Unió olyan országokban lévő küldöttségei, amelyekkel az EU szabadkereskedelmi megállapodást kötött, úgy nyújtanak támogatást, hogy megválaszolják a kkv-k szabadkereskedelmi megállapodások végrehajtásával kapcsolatos gyakorlati nehézségeire vonatkozó kérdéseket.

Az EU a piacvédelmi eszközökön keresztül határozottan kiáll a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal szemben, amikor uniós vállalkozások, köztük kkv-k dömpingelt vagy támogatott behozatal miatt szenvednek kárt. A Bizottság növeli a kkv-knak nyújtott célzott támogatását, hogy megkönnyítse számukra a piacvédelmi eszközökhöz való hozzáférést, és a Bizottsággal a vizsgálatok során folytatott együttműködést³⁵.

A kereskedelmi jogérvényesítési főtisztviselő újonnan létrehozott funkciója többek között a kereskedelmi megállapodásainknak való megfelelés nyomon követésére és javítására szolgál. Ez tovább erősíti majd a különösen a kkv-kat érintő kereskedelmi akadályok felszámolására irányuló törekvéseket. Az EU emellett aktív célzott gazdasági tájékoztatást és diplomáciát folytat a kkv-k érdekében, hogy támogassa a harmadik országok piacaihoz való hozzáférést. Az európai vállalkozói lehetőségek tovább bővülnek az „Erasmus fiatal vállalkozóknak” globális programmal, amellyel új tapasztalatokat szerezhetnek harmadik országok piacain.

³⁴ A pekingi EU kkv központ kezdeti segítséget nyújt a jelenlétüket a kínai piacon fejleszteni kívánó európai kkv-knak www.eusmecentre.org.cn

³⁵ A 2018. május 30-án elfogadott (EU) 2018/825 rendelet.

FŐ INTÉZKEDÉSEK

- Az uniós kkv-követ és a nemzeti kkv-követek hálózata hozzájárul a Bizottság érvényesítésre vonatkozó cselekvési terv nyomán létrehozandó egységes piaci érvényesítési munkacsoportjának munkájához, amely többek között az átültetési folyamat során felmerülő **túlszabályozás** kezelésére irányul azzal a céllal, hogy minimálisra csökkenjenek a kkv-k szabályozási terhei.
- A Bizottság a tagállamokat az egységes digitális kapu kkv-barát módon történő megvalósítására ösztönzi majd. A tagállamoknak **egyablakos ügyintézésben** kell összekapcsolniuk szolgáltatásaikat.
- Az uniós kkv-követ **szűri** majd az uniós kezdeményezéseket, és jelzi a Bizottságnak, hogy melyek azok, amelyek a kkv-k szempontjából kiemelt figyelmet érdemelnek, továbbá kiemelt szerepe lesz az új jövőállásági platformban.
- A Bizottság „**startra kész nemzetek**” uniós szabványa kapcsán mozgósítja majd a tagállamokat azzal a céllal, hogy a csúcstechnológiát alkalmazó kkv-k és az induló vállalkozások növekedésének felgyorsítása érdekében megosszák és elfogadják a bevált gyakorlatokat.
- A Bizottság felkéri a tagállamokat és ajánlatkérő szerveiket, hogy használják ki az új uniós **közbeszerzési keret** által nyújtott rugalmasságot a kkv-k lehetőségeinek fokozása érdekében, többek között a határokon átnyúló közbeszerzést felgyorsító digitális eszközök és platformok használata révén. A Bizottság **iránymutatást és támogatást nyújt majd az ajánlatkérő szervezeteknek.**
- A Bizottság kísérleti projekt indításával ösztönözni fogja a tagállamokat **szabályozói tesztkörnyezetre** vonatkozó javaslatok kidolgozására.
- A Bizottság a **határ menti régiók közötti úttörő partnerségekre** irányuló felhívást fog közzétenni, hogy erősítse az egységes piaci szabályok érvényesítésével és az adminisztratív akadályok felszámolásával kapcsolatos együttműködést.
- A Bizottság támogatni fogja a tagállamokat a **késedelmes fizetésekről szóló irányelv** végrehajtásában azáltal, hogy nyomonkövetési és jobb érvényesítési eszközöket hoz létre, és megvizsgálja alternatív vitarendezési/közvetítési mechanizmusok megvalósíthatóságát a kkv-k számára.
- A Bizottság elősegíti a kkv-kal történő és a kkv-k közötti határokon átnyúló együttműködést az **Európai Védelmi Alap** keretében, és **feltérképezi** kutatási és innovációs ökoszisztémájának **erősségeit.**
- A Bizottság elindítja a „**Cassini**” **úrvállalkozási kezdeményezést.**
- A Bizottság támogatni fogja a tagállamokat a **megelőző szerkezetátalakítás kereteiről és a vállalkozók második esélyéről** szóló, nemrég elfogadott irányelv átültetésében, azáltal, hogy segíti őket a pénzügyi nehézségekkel küzdő vállalkozások számára a csőd elkerülését célzó korai előrejelző mechanizmusok létrehozásában.
- A Bizottság meg fogja vizsgálni a tagállamokkal a **kkv-k átruházását** támogató környezet megteremtésére irányuló lehetséges intézkedéseket.
- A Bizottság tovább **erősíti a kkv-k harmadik országok piacaihoz való hozzáférését**, többek között kkv-kra vonatkozó külön fejezetek, a kereskedelmi partnerekkel a bevált gyakorlatok cseréjére irányuló párbeszédok és egy új információs portál révén. A Bizottság meg fogja könnyíteni a kkv-k piacvédelmi eszközökhöz való hozzáférését.

- Az Unió küldöttségei a kkv-k szabadkereskedelmi megállapodásokkal kapcsolatos kérdéseinek megválaszolása révén nyújtanak támogatást.
- A Bizottság az „Erasmus fiatal vállalkozóknak” programot globális programmá bővíti.

4. A finanszírozási eszközökhöz való hozzáférés javítása

A forráshoz jutás elengedhetetlen a kkv-k számára az átálláshoz szükséges beruházási igények finanszírozásához. Azonban a kisvállalkozásoknak a fejlődés minden szakaszában többet kell küzdeniük a finanszírozásért, mint a nagyvállalatoknak. Fiatal vállalkozók és induló vállalkozások esetében ennek számos oka lehet: például nem rendelkeznek bizonyított pénzügyi előélettel, biztosítékkal, vagy a befektetők nem rendelkeznek információval a hitelkockázatuk felméréséhez vagy immateriális eszközeik értékeléséhez. A forráshoz jutás javításához olyan megközelítésre van szükség, amely kombinálja a kedvező szabályozási környezetet, az elegendő és összehangolt uniós és nemzeti finanszírozást, valamint a vállalkozások és befektetők hálózataihoz való hozzáférést.

A kkv-k a jelentős uniós és nemzeti szintű támogatási programok ellenére³⁶ nagymértékű, 20–35 milliárd EUR-t kitevő finanszírozási hiánnyal szembesülnek Európában, és néhány tagállamban továbbra is a forráshoz jutás az egyik legfőbb probléma³⁷. 2019-ben az uniós kkv-k 18 %-a nem kapta meg az általa tervezett teljes bankhitelt. Ez hátrányos helyzetbe hozza a kkv-kat, mivel a banki finanszírozás fedezi forrásigényük nagyjából 90 %-át. Az uniós banki szabályozásnak kell biztosítania egy olyan stabil bankrendszer alapjait, amely minden vállalkozás számára megfelelő finanszírozást nyújt. Az EU banki csomagja fenntartotta a kkv-szorzót és kiterjesztette a kkv-knak nyújtott valamennyi hitelre. A Bizottság gondoskodni fog arról, hogy a pénzügyi piacokra vonatkozó jövőbeli jogszabályok figyelembe vegyék az európai kkv-k érdekeit, és támogassák a finanszírozási lehetőségek széles skálájához való folyamatos hozzáférésüket.

A finanszírozási források diverzifikálása és több kkv felkészítése a befektetések fogadására

Ettől függetlenül szükséges a **finanszírozási források diverzifikálása**. Az európai vállalkozásokba fektetett kockázati tőke 2018-ban 13 %-kal, 8 milliárd EUR-ra nőtt, az Európán kívüli sajtótőke-bevonás aránya pedig 7 %-ról 20 %-ra emelkedett 2018-ban³⁸. Mindazonáltal az európai vállalkozások csupán 10 %-a használt fel tőkepiaci finanszírozást szemben az egyesült államokbeli több mint 25 %-kal. Az európai kockázattőke-befektetések nagyjából nyolcszor kisebbek, mint az Egyesült Államokban, és ezért nem elég mélyek az európai vállalkozások növekedésének finanszírozásához³⁹.

³⁶ Hitelfinanszírozási hiány évente 2014–2018 között; lásd SWD(2018) 320 final, 2018.6.7.

³⁷ Európai Bizottság és Európai Központi Bank, Felmérés a vállalkozások finanszírozásához jutásáról, 2019. november.

³⁸ Invest Europe (2019)20

³⁹ Afme Capital Markets Union Performance Indicators Report (A tőkepiaci unió teljesítménymutatóiról szóló jelentés) 2019.

Az jelentős tőkeszükséglettel rendelkező innovatív, gyorsan növekvő kkv-k és induló vállalkozások gyakran külföldre költöznek, hogy kockázati tőkét szerezzenek⁴⁰. Ez nemcsak Európa technológiai szuverenitása, növekedése és munkahelyei szempontjából jelent kockázatot, hanem lefelé irányuló hatással van az európai kkv-k szélesebb körére is.

Emellett az európai befektetők vonakodhatnak az induló vállalkozásokba történő befektetéstől, mivel kihívást jelent a kkv-k új technológiai szolgáltatását vagy termékét alátámasztó piaci potenciál és/vagy szellemi tulajdon értékelése. Ez magának az induló vállalkozásnak az értékelését is megnehezíti. A **technológiai átvilágítási** szolgáltatások megoldást jelenthetnek erre a problémára, és más régiókban sikeresek voltak, de Európában még nem könnyen elérhetőek. Ezek a szolgáltatások végső soron az összes érintett fél javát szolgálják: a kkv-két, a potenciális befektetőket és a tágabb innovációs ökoszisztémáét. Egy uniós kísérleti projekt lehetővé tenné a csúcstechnológiát alkalmazó induló vállalkozások és későbbi szakaszban lévő technológiai kkv-k pontosabb értékelését a technológiai és szellemi tulajdon-portfóliójuk alapján⁴¹.

Európában több magánberuházást kell felszabadítani. A Bizottság a magánszektorral való kockázatmegosztás olyan új módjait fogja alkalmazni, mint például a kockázati tőke-alapok méretének növelését célzó ESCALAR kezdeményezés, fokozni fogja a beruházási erőfeszítéseit és törekedni fog a tőkepiaci unióra vonatkozó cselekvési terv megújítására. A tőkepiaci unió célja a vállalkozások finanszírozási forrásainak diverzifikációja fejlődésük minden szakaszában.

A kkv IPO alap alapjainak lefektetése

Az európai kkv-k korlátozott lehetőségekkel rendelkeznek az olyan növekedésfinanszírozásra, mint például a tőkepiacokon való jegyzés első nyilvános részvénykibocsátás (IPO) révén. A tőkepiacok fontos finanszírozási forrást jelentenek a közepes tőkeértékű vállalatokká és végső soron nagyvállalatokká növekvő kkv-k számára. A pénzügyi válságot követően azonban a kkv IPO-k száma meredeken csökkent, és azóta sem állt helyre. 2019-ben az európai IPO-k értéke és száma 2018-hoz képest tovább, 40 %-kal, illetve 47 %-kal csökkent⁴². Számos intézményi befektető nem vesz részt kellő mértékben a kkv-k finanszírozásában.

Ennek megoldásaként a közfinanszírozás olyan horgonyszerepet betöltő befektetésként szolgálhatna, amely több magánbefektetőt vonz a gyorsan növekvő, innovatív kkv-khoz a nyilvános tőzsdei jegyzés szakaszában. Egy **kkv IPO alap** a jegyzési folyamat során és azon túl is támogatná a kkv-kat. Az uniós IPO-piac elemzésére és a befektetőkkel és érdekelt felekkel végzett tesztelésre fog építeni.

A forráshoz jutás szempontjából kedvezőbb és inkluzívabb környezet megteremtése

Az elmúlt években jelentősen csökkent a kkv-beruházások kutatása. A pénzügyi eszközök piacairól szóló irányelv felülvizsgálata, amelyet a Bizottság 2020-ban fog elvégezni, megvizsgálja majd, hogy miként lehet ösztönözni a kkv-kra irányuló kutatásokat.

⁴⁰ Financing the Deep Tech Revolution (A haladó technológiai (deep tech) forradalom finanszírozása) (EB-EBB tanulmány, 2018.)

⁴¹ A <https://www.innoradar.eu> oldalon összegyűjtött adatok felhasználásával.

⁴² <https://www.pwc.co.uk/audit-assurance/assets/pdf/ipo-watch-q4-2019-annual-review.pdf>

A megosztott könyvelési technológián („**blokklánc**”) alapuló pénzügyi technológiai innováció új utakat nyithat a kkv-k előtt a befektetőkkel való közvetlen kapcsolatfelvételre, vagy megbízható közvetítőkön keresztül, vagy decentralizáltan, saját maguk által. Lehetővé teheti a kkv-k számára kriptoeszközök és digitális tokenek kibocsátását, például kötvények formájában. Ezek vonzóak a befektetők számára, mivel azonnal kereskedhetnek velük. Ily módon gyorsabb, hatékonyabb és költséghatékonyabb finanszírozás nyújtható a kkv-k számára. A Bizottság az EU előkészületben lévő digitális pénzügyi szolgáltatási stratégiájával összehangolva elősegíti a kriptoeszközök használatát és a digitális tokenek elterjedését a kkv-k, befektetők és közvetítők körében.

Az **állami támogatási szabályok** a kkv-k és a kockázati tőke jelentős mértékű nemzeti támogatását teszik lehetővé⁴³. A Bizottság 2021 végéig egyszerűsíti és felülvizsgálja a vonatkozó uniós állami támogatási szabályokat, hogy továbbra is biztosítsa azok célravezetőségét. A felülvizsgálat során a Bizottság annak biztosítására törekszik majd, hogy a szabályok ösztönözzék a kkv-k részvételét a közös európai érdeket szolgáló fontos projekteken.

Mindemellett a befektetésekben részesülők sokszínűségének hiánya csökkenti a tehetségbázist és az innovációt. Nők indítják az európai vállalkozások egyharmadát, de vállalkozásaik alulreprezentáltak a kockázati tőke bevonása terén. 2019-ben az európai technológiai vállalkozások által bevont kockázati tőke több mint 92 %-a csak férfiakból álló alapító csapatokhoz került⁴⁴. Az InvestEU, a jövőbeli uniós beruházásfinanszírozási program segíthet előmozdítani a nőkbe és a nőekkel történő beruházásokat, és célzott támogatást nyújthat a beruházásra érdemes, nők által vezetett vállalkozások és alapok körének bővítéséhez egy **genderintelligens finanszírozási kezdeményezés** keretében. Ezenfelül megháromszorozódik a teljes értékű EIC előnyeiből részesülő, nők által vezetett kkv-k száma.

Uniós, nemzeti és magánfinanszírozás mozgósítása a kkv-k számára az InvestEU-n keresztül

2014–2018 között az uniós pénzügyi eszközök 100 milliárd EUR-t kitevő finanszírozást mozgósítását segítették elő mindenekelőtt a kkv-k számára, hitel- és tőkefinanszírozás formájában. Az európai beruházási terv várhatóan több mint 1 millió kkv-t támogat majd. Mindazonáltal további uniós és nemzeti támogatásra van szükség a kkv-k finanszírozási hiányának csökkentése érdekében.

Az InvestEU kkv-keretén belül a Bizottság a meglévő uniós kkv-garanciaeszközökkel⁴⁵ szerzett pozitív tapasztalatokra épít majd. Létrehoz egy egységes integrált garanciaeszközt, amely magas kockázatúnak vagy elégtelen biztosítékkal rendelkezőnek ítélt kkv-kat céloz meg, köztük az innovatív, a kulturális és kreatív ágazatokból származó vállalkozásokat, az erőforrás- és energiaigényes modellekről a fenntarthatóbb modellekre átálló kkv-kat, és a digitális üzleti gyakorlatokat bevezető kkv-kat. Az InvestEU kkv-kerete támogatni fogja a kkv-k és a kisebb közepes piaci tőkeértékű vállalatok sajáttőke-finanszírozását olyan, különleges uniós szakpolitikai érdeklődésre számot tartó területeken, mint a világűr és a védelem, a fenntarthatóság, a digitalizáció, az innováció, a **genderintelligens finanszírozás**,

⁴³ A 2018. évi kiadások 216 millió EUR-t tettek ki a „Kockázati tőke” célkitűzés esetében, és 501 millió EUR-t a „kkv-k” célkitűzés esetében.

⁴⁴ „2019 State of European Tech report” <https://2019.stateofeuropeantech.com/chart/103-1338/>

⁴⁵ A COSME, a Horizont 2020, a Kreatív Európa és az uniós kohéziós politikai alapok keretében áll rendelkezésre

valamint a haladó (deep) és a **zöld technológiák**. Például annak érdekében, hogy a zöld technológiai megoldásokat kifejlesztő és bevezető innovatív kkv-k és induló vállalkozások nagyobb mértékben hozzáférjenek a sajáttőke-finanszírozáshoz, összevonásra kerül az uniós, a tagállami és a magánszektortól származó finanszírozás. Az InvestEU lehetővé teszi az induló vállalkozásoktól a növekvő vállalkozásokig terjedő minden fejlődési szakasz, és az IPO finanszírozását is. A program segít mozgósítani az olyan befektetőktől származó magánfinanszírozást, mint az üzleti angyalok, családi vagyontervezők, kockázatitőke-alapok, nyugdíjalapok és biztosítók.

A Bizottság szorosan együtt fog működni a tagállamokkal a finanszírozás összevonása, valamint a beruházások és a forráshoz jutás terén a földrajzi egyenlőtlenségek megszüntetése érdekében, különösen a digitális innovációra és növekvő innovatív vállalkozásokra irányuló kezdeményezés révén⁴⁶. Emellett az InvestEU szociális beruházásokra és készségekre vonatkozó kerete javítani fogja a mikrofinanszírozáshoz való hozzáférést, a szociális vállalkozások, a környezet- és társadalomtudatos befektetések és a készségek finanszírozását.

FŐ INTÉZKEDÉSEK:

- A Bizottság a tőkepiaci unió keretében 2021-től kezdődő InvestEU program keretében kidolgozandó új köz-magán alapon keresztül megvalósuló beruházásokkal **támogatja majd a kkv-k első nyilvános részvénykibocsátásait (IPO-k)**.
- A Bizottság az **ESCALAR kezdeményezésen** keresztül a kockázatitőke-alapok méretének növelésére és a vállalkozások felfuttatására irányuló magánberuházások bevonására irányuló, a maga nemében egyedülálló kockázat/nyereség mechanizmust fog bevezetni.
- A Bizottság **genderintelligens finanszírozási kezdeményezést** fog indítani a nők által vezetett vállalkozások és alapok finanszírozásának ösztönzése és a női vállalkozói tevékenység erősítése érdekében.
- A Bizottság elindít egy **zöld technológiai beruházási kezdeményezést**, amely összevonja az uniós, a tagállami és a magánszektortól származó finanszírozást annak érdekében, hogy a zöld technológiai megoldásokat kifejlesztő és bevezető innovatív kkv-k és induló vállalkozások nagyobb mértékben hozzáférjenek a sajáttőke-finanszírozáshoz.
- A Bizottság **blokkláncalapú kezdeményezést** indít, amely lehetővé teszi kkv-kötvények kibocsátását és forgalmazását egész Európában, az európai blokklánc-szolgáltatási infrastruktúra használatával.
- A Bizottság a csúcstechnológiát alkalmazó induló vállalkozások pontosabb értékelésének lehetővé tétele és befektetésre való felkészítése érdekében egy uniós kísérleti projekt keretében társfinanszíroz majd **technológiai átvilágítási szolgáltatásokat**.
- A Bizottság tovább fogja **egyszerűsíteni a meglévő állami támogatási szabályokat** a nemzeti források és az InvestEU és a Horizont programból származó források kombinációja tekintetében. Ezáltal a kkv-k könnyebben részesülhetnek összevont forrásokból, így támogatva őket a kettős átállásban.

⁴⁶ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/launch-digital-innovation-and-scale-initiative-central-eastern-and-south-eastern-europe>

A Bizottság ezen kívül az állami szabályokat érintő, folyamatban lévő felülvizsgálatának részeként **a kockázatfinanszírozásra vonatkozó állami támogatási szabályokat és a közös európai érdeket szolgáló fontos projektekről szóló közleményt is felülvizsgálja** a kkv-k részvételének további támogatása, a magánberuházások bevonásának biztosítása és az egyenlő versenyfeltételek torzulásának elkerülése érdekében.

5. Irányítás: az EU és a tagállamok megvalósításorientált partnersége

A kkv-stratégiát mind uniós, mind tagállami szintű elkötelezettségnek és intézkedéseknek kell vezérelniük. Mivel számos kkv mélyen gyökerezik a regionális és helyi ökoszisztémákban, ahol munkahelyeket, képzést, adóbevételeket és szociális jólétet biztosítanak, ennek az elkötelezettségnek a regionális hatóságokra is ki kell terjednie. A stratégia végrehajtását a megvalósításért együttesen felelős valamennyi szereplő – uniós, nemzeti, regionális és helyi hatóságok, kkv-k és befektetők – erős partnersége támasztja majd alá. Részt képezi majd a haladás rendszeres politikai számbavétele, értékelés és nyomon követés.

A kkv-követek hálózata fontos eszköz az EU és a tagállamok partnerségének biztosításához. A tagállamok kkv-szakpolitikáért felelős nemzeti hatóságait képviseli, és szerves kapcsolatot biztosít e hatóságok, a helyi üzleti közösségek és az EU között. A hálózat mandátumának 2020. évi megújításával szerepe erősödni fog, és fokozódik a regionális szervekkel és hatóságokkal való együttműködés.

A Bizottság külön kinevez egy **magas szintű uniós kkv-követet**, aki a hálózat munkáját irányítja majd a stratégia végrehajtásának, valamint a „gondolkozz először kicsiben” elv minden uniós szakpolitikában való alkalmazásának biztosítása érdekében. Az uniós kkv-követ fogja továbbá nyomon követni a végrehajtást az egyes tagállamokban. Annak elősegítése érdekében, hogy a kkv-stratégia valamennyi szakpolitikai területen érvényesüljön, az uniós kkv-követet szorosan be kell vonni az európai szemeszter folyamatába. Az uniós kkv-követ a Szabályozói Ellenőrzési Testülettel folytatott rendszeres párbeszéd keretében és a jövőállásági platformon belül is felhívja a figyelmet a Bizottság minőségi jogalkotási programjának kkv-vonatkozású szempontjaira.

A (közszektorbeli) kkv-követek hálózata tevékenységeinek kiegészítéseként a Bizottság szorosan együttműködik majd a **stratégiai vállalkozási nagykövetekkel**, az Európa minden részéről származó vállalkozókból álló új tanácsadó csoporttal, amely véleményező testület szerepet tölt majd be.

Az új stratégia **rendszeres felülvizsgálat** tárgyát képezi majd. A Bizottság továbbra is évente közzéteszi a megerősített **kkv-teljesítményértékelőt**. Ez az értékelő nyomon követi majd a nemzeti kkv-barát szakpolitikákat („Europe Startup Nations” index), a fenntartható üzleti gyakorlatok kkv-k általi alkalmazását, valamint a kkv-k digitalizációját⁴⁷ (DESI-index) is. Ezt az értékelőt a kkv-k éves közgyűlésén terjesztik elő és vitatják meg annak érdekében, hogy a helyi érdekelt felek és a szélesebb kkv-közösség is lehetőséget kapjon az aktív részvételre.

⁴⁷ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/integration-digital-technology>

A kkv-követek hálózata és más uniós intézmények is részt vesznek majd a stratégia végrehajtásának nyomon követésében, például a követek Versenyképességi Tanácsnak benyújtott éves jelentése és az Európai Parlamenttel folytatott rendszeres párbeszéd révén. Az említett jelentés elkészítése érdekében az uniós kkv-követ – a nemzeti kkv-követekkel együtt – találkozik a kkv-politikai döntéshozókkal és más érdekelt felekkel a tagállamokból, hogy az európai szemeszter folyamatában azonosított, a kkv-k szempontjából releváns kérdéseket is megvitassák. Az ezekből az értékelési mechanizmusokból származó elemzés alapján az uniós kkv-követ az erre a kkv-stratégiára vonatkozó nemzeti végrehajtási tervek helyi érdekelt vállalkozásokkal együttműködve történő kidolgozása céljából koordinál a nemzeti kkv-követekkel.

Az uniós **kkv-fogalommeghatározás** kulcsfontosságú eszköz annak biztosítására, hogy a stratégia a megfelelő népességet célozza meg, vagyis a leginkább rászoruló vállalkozások számára nyújtson támogatást és előnyöket. A Bizottság rendszeresen ellenőrzi, hogy megfelel-e ennek a célnak. Egy közelmúltbeli nyilvános konzultáció⁴⁸, illetve tanulmányok és felmérések szerint a fogalommeghatározás jól működik és könnyen alkalmazható a kis méretű és autonóm uniós kkv-k döntő többségénél. A Bizottság tovább értékeli a például összetett tulajdonosi struktúrákkal vagy lehetséges „bezártsági hatásokkal” kapcsolatban felmerülő konkrét kérdéseket, és beszámol róluk.

FŐ INTÉZKEDÉSEK:

- A Bizottság kinevez egy **magas szintű uniós kkv-követet**.
- A Bizottság az uniós és a nemzeti szintű kkv-politika közötti kapcsolat szorosabbá tétele érdekében megerősíti a **kkv-követek hálózatát**.
- A Bizottság elindítja a **stratégiai vállalkozási nagykövetek** csoportját.
- Az **uniós kkv-követ a Szabályozói Ellenőrzési Testülettel folytatott rendszeres párbeszéd** keretében felhívja a figyelmet a kkv-vonatkozású szempontokra.

⁴⁸ Nyílt nyilvános konzultáció a kkv-fogalommeghatározásról: https://ec.europa.eu/info/consultations/public-consultation-review-sme-definition_hu